

AMERIKANAC U BOSNI

*Plašljiva srna,
već smrtno ranjena,
pobježe.
Tako i Fuad. Ali on za svakad.*

.....

Niti je moj dragi, nikad viđeni, brat u vjeri,
Amerikanac Fuad 'Alii,
neka Bog prihvati njegovu žrtvu!
mogao razumjeti u kakvu je to zemlju i među kakav narod došao.
Ogroman ranac na leđima,
desetine pisama od članova obitelji koji su uspjeli pobjeći na vrijeme,
navodno sadržavajući zelene američke novčanice kao hitnu pomoć,
nekoliko tisuća dolara što ih je osobno skupio u Saint Louisu;
za najpotrebitije.
Odlučan
ponajprije
da
bračnom vezom
zatoči
zauvijek
poniženje i boli
doživljene od strane
obeščaćene
nedužne
bosanske
djevojke.

Ja sam Amerikanac! reče samouvjereni,
tek da savlada drhat, dok se peo u sarajevski autobus na Zagrebačkom autobuskom
kolodvoru.

I smještao pored jednog, talijanskom novinaru nalik, Iranca.

Na čiju putnicu će,
vjerovaše moj brat Fuad,
pljunuti
ova nacija,
ohrabrivana,
svakodnevno,
od samog početka
ovog stradanja,
od strane svoga vođe,
da samo nastavi buljiti
u nebo; umjesto da se sama brani.

Jer
američki džetovi tek što se nisu pojavili
na obzoru
i kanuli
svoje razorne bebe
na četničke

teškom artiljerijom naoružane
vojne kvote,
koje ko gljive rastu po padinama
brda i planina što okružuju
bosanske
gradove.
Sarajevo ponajviše.
Na koje su se
u doba
bratstva i jedinstva
ljudi koji sad pucaju jedni na druge običavali zajedno peti:
radi sporta, izleta, ili nalijevanja.
Dakle, njegova američka putnica,
čekao je na to,
ima da se odmah poljubi.
Suprotno bio je početni šok.
Ne brini!
obrati mu se, utješnim riječima,
njegov iranski suputnik.
Stručnjak za strategiju koji dodade, prijateljski:
Iran i Amerika nipošto nisu tako udaljene kako bi to neko, nestručan, mogao pomisliti.
Samo gurni pletaću iglu kroz školski globus, i opazit ćeš;
ući će u loptu kroz utrobu Sjedinjenih Država Amerike, a izaći na drugu stranu, kroz
stomak Velike Perzije.
Ovo što slijedi samo je usput:
Iranac bio je stavljen na vatru u svojoj domovini odbivši da zamijeni
u svom srcu, umu, i poslu,
Islam sam sa Islamskom stvari
kakvu su je utvrdili njegova režima utvrđivači.
Što se tiče Fuada, istina! ni on nije došao u Bosnu po naređenju svoga predsjednika,
on nije bio članom ni jedne benevolencije,
on nije najavio svoju posjetu ni u jednoj novini,
on je bio tek neki Fuad 'Alii.
Musliman, uspješan stručnjak za računare,
programer softvera; dobar marketing, ambiciozni planovi, nešto malo kompleksa niže
vrijednosti zbog pakistanskog porijekla, svijetla budućnost...
Došao je ravno iz svog Missuria vezan nikakvom drugom vezom osim ljubavi
za svog bosanskog vjerskog
i svakog čestitog
su-čovjeka.
Dok je autobus stajao nepomično na posljednjoj sigurnoj igmanskoj ravni,
kuneći se da se neće ni mrdnuti više, nadolje,
zbog krajnje opasnosti
da ga pogodi odozdo
neki pjani ilidžanski pjesnik ili učitelj...
Fuad side,
i...,
Oh moj Bože!
odakle,
sasma iznenada,

sva ta gomila
ostarjelih ljudi,
i mlađarije,
izniče?

I šta to oni nastoje oko moga prtljaga?

Ova pisma nisu za njih.

Novac je u mom ušivenom džepu.

Ova neznatna zaliha hrane za mene osobno,
ništa posebice,

nekolike američke limenke sa halal mesom,

kineske brze supe,

nešto vitamina i aspirina,

kako ne bih koštao

ni jedan jedini obrok ili lijek

ovu ispaćenu naciju u toku moga boravka u njezinoj zemlji.

Šta to ovi ljudi grabe?

On spasi nekako svoj ranac.

Ali ne shvati sve dok se ne poče

kotrljati niz klizavu planinsku padinu,

zajedno sa svojom teškom torbom,

kroz blato i bljuzgavicu,

i tišinu

mehkih kretnji onih za koje je vjerovao da su nesposobni držati se uspravno.

A koji sad nose, na svojim slabašnim ramenima, ogromne torbe i kofere onih koji su

upravo stigli s njim;

iz bijeloga svijeta.

Kao dobro uvježbani, brzi pokreti,

ni jedan jedini pad,

nagon za životom vještiji je od nagona za smrću,

Rubjov odluči započeti opet govoriti sa smrtnicima.

Dolje, u Butmiru,

slobodnoj zoni sarajevske periferije,

u istoj tišini,

sleđeni šušanj njemačkih novčanica

10 dojuč maraka,

šaptom,

po komadu,

ili šta date, adžo! teta! mister!

hvala!

Ne šokiran...,

tek, bio je to najoštriji bol u njegovu srcu što ga je ikad osjetio.

Možda je to počelo tog trena, njegova smrt unutar...

Kome su otišle, oh Bože! sve one svote skupljene u toku bezbrojnih skupova,
upriličenih diljem američkog kontinenta?

Svi oni po život spasonosni dolari poklonjeni za izgladnjele Bošnjane...?

Ali Fuad otrpi još jednom.

Musliman treba da ima *husnizan*,

dobro mišljenje o ljudima i stvarima osim ako se ne dokaže drukčije!

Podsjeti on sama sebe na jedno islamsko načelo.

Ovo su izbjeglice iz upravo izgubljenih...,

Imena gradova i sela zvuče odveć tuđe,
ali ono što je blisko, blisko...
to je da su njihovi očevi u bitkama,
ili u sabirnim kampovima
koji nipošto nisu...,
obavijesti
urbis et orbis
Lovac,
po povratku u svoje bečko sjedište...,
majke izumljuju hranu
za ponoćne večere,
vlasnici kuća pretrpanih izbjeglicama sve su ljući,
vojnici se ogledaju za ljupkim djevojkama,
psovački miris alkohola miješa se s mrljama svježe krvi na djevičanskom snijegu;
sjajuć ispod lampe poput olovke,
figure budućih šehida iznranjaju ogromne iz mračne rupe;
zastajuć
svaka
unutar grubo otesana
drvenog rama
imrovizirana ulaza
radi bljeska;
posljednju fotografiju cijele pojave da snimi neki slučajni ljudski pogled
prije no što se rastoči:
u blijedećem sjećanju svih onih dio čijih života je nekad bio,
ili u bezličnim ratnim statistikama,
ili u kamenčiću što uokviruje,
bezbojno,
glavni, lijepo oslikani lik u historijskom mozaiku u kojem nikada niko neće
prepoznati njega,
ili u grobu, grobu...
Fuad, zamro od hladnoće i zebnje,
skupa sa stotinama drugih,
čekao je satima da dobije dozvolu za ulaz u podzemni tunel;
iskopan ispod aerodroma.
Jedini otvor kroz koji je bosanski
glavni grad Sarajevo održavan na životu
pune četiri godine.
I kako napokon uđe,
uz pomoć Irančeve lozinke,
odmah se sagnu.
Prisiljen na to veličinom blatnjava, vlažna prolaza, kao što su bili prisiljeni mnogi koji
se nikada prije nisu pregnuli ni u molitvi Bogu.
Ali on se pognu čak i više no što je trebalo;
od stida,
da ne vidi..
Tunel je bio natiskan,
ne svim onim bezbrojnim ranjenicima
koji su sve beznadežnije i beznadežnije čekali da budu prebačeni
vani!

vani!
ako ne UN letjelicama,
za što je potrebno imati
nekog rođaka:
brata, ili sestru, ili tetku...
koji su na položajima...,
ili strogu, moćnu,
Specijalitet sarajevskog ureda!
tajnicu,
ili...,
psa bar,
koji čuva, upravo u izgradnji,
usred rata,
novo sjedište Vladajuće stranke,
ako ne dakle da budu prebačeni nekamo
humanitarnim letjelicama,
onda
barem
ovim rudarskim vagonima.
Učvršćen, oduzet, sleđen, pun nade,
i guran,
kroz ova mračna usta što užasavaju bebe, koje onda plaču kad bi sve moralo biti ko
mrtvo;
UN tenkovi puni dušmana, koji se šecu između svojih dviju teritorija, baš sada prelaze
preko naših glava, kapi kiše...
Rudarskim vagonima, dakle,
guranim
dalje, dalje prema...
gdje?
bilo gdje
ali odavde!
iz četiri bolnička zida; godinama,
odavde!
iz kružnice: svježe nade, mrtve nade,
odavde!
iz ringa: po kom kruže suparnički ljekari
i njihovi suparnički politički gospodari,
odavde!
iz duševnih i tjelesnih muka,
odavde!
iz bivanja medicinskim slučajem za lahko načinjene doktorate,
odavde!
iz vlastita obogaljena monologa:
da nisam otišo tog dana...
da nisam...
a isam...
sam...
kad bi samo smrt došla!
Rudarskim vagonima, dakle,
guranim kroz tunel,

na dugu putu iz
zatočenog Sarajeva
ka...
bilo gdje, tek odavde...,
prebačeni rudarskim vagonima,
koje guraju njihove majke, ili sestre, ili zetovi-stranci, ili žene i djeca,
i onda nošeni,
prije pucnja zore,
uz klizavu uzvisicu sniježnoga Igmana,
od istog
amaterskog
obiteljskog
medicinskog
osoblja.
Umjesto takva ešalona tunelskih prolaznika koje je Fuad uskoro poslije našao puniti
sarajevske granatirane klinike,
umjesto njima,
surovo otriježnjenim,
"prolaz života" bio je zakrčen rudarskim vagonima pjanim od alkoholnih pića, i
bremenitim robom za crnu pijacu.
I praćenim neprestanom vatrom
psovki
Oh Bože!
iz čijeg teksta je,
srećom,
moj brat Fuad 'Alii,
Amerikanac,
neka mu Bog oprost!
mogao razumjeti samo Božije ime.
Ostalo je bilo jasno iz konteksta.
Ali ja ne znam njihov jezik!
pokuša možda utješiti sama sebe,
pristojan,
pobožan,
američki momak,
ja treba da imam *husnizan!*
Oni to samo slave svoga Svemogućeg dok ištu Njegovu naklonost, a njihova gruba
lica i ponašanje samo su posljedica njihove neizrecive patnje.
Tako on otrpi, opet,
i zakoraci u grad Sarajevo.
Moderan tespih u rukama nabavljen za vrijeme hadždža u Mekku koji broji na dodir
prsta njegov beskonačni zikir
jedinom Vlasniku
života i kraja.
S torbom punom pisama-kruženje gradom,
tučenim dvadeset i četiri sata,
od skloništa do skloništa,
od ruševine do ruševine,
od doma do doma,
da ponovo oživi poharana lica,

on ne nađe teškim.
Ali da shvati kako nestadoše
već prvoga dana
sve one američke novčanice,
nije mogao.

Pa ipak zatraži od Boga da oprostí ovom narodu koji je nepodnošljivo patio.

Saint Louiski darovatelji simpatije i novca
također će mu oprostiti.

On možda reče svome Bogu:

Ne, moj Stvoritelju u Čijoj ruci je
moje bivanje i moje ništa!

ja nisam došao ovdje radi ovih nekoliko
džeparoša i sitnih kradljivaca i lopuža sa crne pijace u čijim rukama završava
polovina humanitarne pomoći.

On, čiste duše, nije znao
da je druga polovina obično nestajala u
rukama
nekih

...

&

njihove vlastite rodbine

&

njihovih partnera

&

njihovih partnera vlastite familije

&

njihovih partnera vlastite familije strine i kućine.

Oprosti čitaoče zbog ove neprevodive
bosanske sintagme ljudske nepodopštine!

Nije važno!

reče moj brat Fuad,

ja još uvijek imam ostatak zemlje da posjetim,

ja imam svoj sveti cilj,

da zaštitim,

mojim brač...

Uskoro je srete, i odmah se zaljubi.

Dražesna, drhtava gazela!

On otvoreno reče šta hoće,

ona bi voljna prihvatiti.

Ne!

kliknu mjesni hodža,

oholosti prepun,

okružen mjesnim dostojanstvenicima,

Ne moja šćeri!

Ja ti ne bih preporučio!

On je iz daleka!

On je stranac!

Ko išta zna o njegovoj obitelji,

i, osim toga,

on može onečistiti tvoju vjeru,

gle ga samo! ... šta taj Iranac radi s njim?

on je možda iste vjere...

dobro!

jest!

istina!

sve je to savršeno u redu!

iranska humanitarna hrana

i lijekovi

i odjeća

i sav taj ogromni novac za hadždž i kružna putovanja i konferencije...

sve je to više no dobrodošlo!

a što se tiče vojne opskrbe?

oh! sušta istina!

da nije bilo iranskog oružja

ne bi bilo Bosne!

(Ko da brine za *čadori* iranske gospođe, koje

u to isto vrijeme

u Qomu,

tom oceanu znanja,

sakupljaju

sredstva za život

sa pijačnog otpada?!

Ko da mari što iranska mahdžuba ima da radi pola godine da priušti *manto*, kakvog se

njezina bosanska "sestra",

voleći više mini suknju,

oslobađa,

tog vladina poklona,

čim okonča svoju ratnu posjetu Mahdžubinoj

od cijeloga svijeta zatočenoj

državi?!

Koga briga što iranske mase ima da rade po svu godinu da bi platile operacije za

svoju opasno oboljelu djecu,

ili ima da prose, prose...?!

Ko bi ikad povjerovo da generali svetog *Sepa-a*,

osim časnih, probuđenih,

sada biju

usred Bosne

svoju drugu revoluciju?!

Sa sloganima novokomponiranim;

ne za Islam, već Maslahat!

Sa novim ciljevima na umu:

1.000

zelenih

američkih

dolara

mjesečno;

što u Iranu čini njihov jednogodišnji prihod?!

I sve skupa,

sav taj ogromni bosanski račun da se plati iz iranskog

bejtu'l-mala.

To jest, narodnih fondova).
Sve je to sasna dobro,
zaključni mjesni hodža, nemajući ništa zajedničko sa poštovanim Šejh Sirrijom,
Robom Svemilosnog,
Bog neka mu podari oprost!
osim isto nebesko plavetnilo ponad Fojnice.
Jednako bistro kao da nema razmaka od dvjesto godina između
jednog hodže ovog doba neznanja,
i jednog stvarnog muslimanskog duhovnjaka iz vremena s 18 na 19 stoljeće,
Šejha Abdurrahmaana Sirrije
koji je napisao u zanosu:
*Kad bi uzeo Gospod Svoju riječ od svega,
sve bi stvari izgubile svoj oblik;
postale nepostojanje.*
Ali,
dodade Fuadov nesuđeni ceremonijal-majstor vjenčanja,
nisu li nam govorili, bolan!
naši vođe,
toliko puta,
u toku zatvorenih stranačkih sjednica,
uzmimo od njih više no što je moguće,
a onda,
u pravo vrijeme,
borimo se protiv njih,
jer
oni kvare našu religiju?!
Jer, za razliku od nas, oni ne rade ništa drugo doli što grade kule u zraku!
Reče Hasko Ispodrukaš,
tobož spasitelj moje domovine,
reče Džemko Džemi Lomni,
reče Nečko Poluumni.
O Hajdar! pusti me plakati s tobom, oslonjenim o zid medinskoga groblja
al-Baqia!
Lupajuće srce...
Da zaključim, izreče mjesni hodža,
neočekivano ovlašten
od koga?
da odluči o sreći djevojke za koju,
do tog odsudnog ratnog trena,
on apsolutno nije mario,
niti oni okolo njega:
Ja te nikad ne bih vlastitom rukom dao u brak nekom ko vjeruje u
14 Savršenih...
Ja kažem Ne! i Ne! i Tačka!
Plašljiva gazela,
već smrtno ranjena
pobježe.
Tako i Fuad. Ali on za svakad.
Pravi bosanski mučenik,
neka mu Bog podari Svoj oprost,

i prihvati njegovu žrtvu!
Slomljen.
Da uprljam njezinu vjeru?
usprotivi se on tiho na svom putu nazad u Ameriku.
Kakvoj je uopće vjeri ona i bila poučena od strane njih, koji sjede, kraljevski, u vrh
svojih džamijskih niša i čekaju da im ljudi dođu izraziti svoje strahopoštovanje?
Kao da im njihov Božiji Poslanik,
neka je blagoslov i mir na nj i na njegov čisti rod!
nije dao savršen primjer kako da,
hodajući ulicama i trgovima,
i pijacama,
i mješajući se s ljudima,
i bivajući gladan s njima,
i posjećujući ih kad su bolesni,
i braneći ih kad im se nanosi nepravda i kad su obespravljani,
i podržavajući ih kad su zatvarani, i mučeni,
kako ih zvati,
iz tmica, na svjetlo?!
Šta ona zna o Islamu osim svog muslimanskog imena, čak i za što tako malo imade
platiti svojom nevinošću?!
Ko im je povjerio da savjetuju izgubljenu ranjenu srnu u kom smjeru ići kad je
njihovim vjerskim sudijama trebalo šest mjeseci da odluče glede oboje: obeščašćenog
bosanskog ženskinja
i njihovih neželjenih beba; nevina ploda ovog rata najvećih zločina?!
Zašto su čekali tako dugo?
Kao da Božja savršena vjera nije bila
objavljena prije 14 stoljeća,
kao da sve od tad ni jedna muslimanka nije bila silovana,
kao da im od Boga nije data moć rasuđivanja,
kao da Savršeni Božji Zakon nije bio živ već ponovo oživljen tek u toku njihova
zasjedanja,
kao da...
Djevojčice i žene ne treba kriviti!
oglasiti svoju fetvu ondašnji bosanski re'is,
nakon dugih šest mjeseci.
A što se tiče beba, pa...,
bolje ih se odreći.
Kako?
Oh.....Bože!
I radi čega?
Da bi se prodavale po crnim pijacama mališana gdje ove nedužne žrtve politike,
psovke na Boga i alkohola stižu obilježene,
kao ona afrička djeca,
na svojim čelima,
znacima:
ovo da preživi cijelo,
ovo samo putem svoga
srca,
ili bubrega,
ili mozga,

u tjelima bolesne djece
svjetskih bogatuna.
Plašljiva srna nestade.
Tako će i Fuad, ali on za svakad.
Zabrinuše se ko sam ja, i gdje bih je mogao odvesti!
Brinu li se jednako
kamo će biti odveden
onaj red obnaženih tijela što se šeće sarajevskom pistom, podignutom od strane
trgovaca ženskim mesom, radi natjecanja za mis-svijeta.
U isto vrijeme kad smrtonosni udari bezbrojnih granata uzimaju svoje masovne
obroke.

A redovi i redovi bosanskih,
najljupkijih dječaka
pune
ko proljetno cvijeće mladu travu
groblja Nad-Kovači.
Sve do jučer njihov park s čijim su prastarim kamenim stanarima
običavali igrati
nogometne utakmice:
"Doba života" protiv "Doba smrti".
Ili igre žmurke.
Fuad odluči ne trajati više.

Ali prije no što ode, za svagda, pokuša još jednom.
Reći, sve svoje boli, ravno u moje prste, koji sad pretvaraju
u pismeno,
Bosanske
ratne
rime.
Čijih je
Alleluja
Hallelujah
Lâ ilâhe illa'llâh
Fuad je to znao
i on bio
ton.

Posla mi faxirani poziv da ga posjetim u Saint Louisu.
Osiguravši sve u skladu sa zahtjevima američkog odjela za vize:
dobrostojeći sponzor,
američki veteran,
ugledna adresa,
telefon i fax,
razlog posjete,
sve...

"Koga god može da se tiče".
Momak koji je radio na američkom viza odjeljenju u Istanbulu,
moj i Fuadov zloduh,
nije smatrao da se tiče njega.
Vidi, ne izgleda li kao mačka?!
poput cukina laveža, smijeh nad fotografijom u bosanskoj putovnici, dok je okreće
prema svome kolegi.

Vi mi se činite kao izbjeglica!
reče u najvišem demokratskom stilu,
Mi vam nećemo izdati vizu! doda,
okrećući svoje lice puno prezira prema crnoj muslimanskoj odjeći.
Istoj onoj koju je
ondašnji šef Odjeljenja
prije šest godina
osobno
pozvao unutra;
Vi mora da strašno patite u svojoj (socijalističkoj) zemlji!
Lijepo se provedite u Sjedinjenim državama!
Jednogodišnja viza za višekratni ulazak u Ameriku; u hladnom ratu s komunizmom.
Ovo su neka druga vremena.
Komunistička avet potonula je u čaši,
neka druga avet luta zemaljskom kuglom;
duh đina Amerikanca Fuada 'Alia.
Koji je možda rekao svome Bogu:
Meni je sad dosta, moj Gospode!
Ja sam odratovao moje ratove,
oba, američki i bosanski,
i na smrt sam ranjen.
Ja sam odabrao biti s Tobom,
moj Vječni Gospodaru,
radije nego trčati za
kolik' jedan pogled više
ovim prelijepim ali prolaznim
Tvojim Stvaranjem.
Tako jedan saobraćajni udes odnese bosanskog mučenika,
i američkog,
Fuada 'Alia,
dok je sprava na pritisak prsta odbrojavala njegovo beskonačno zazivanje Boga.
Neka on bude s blagošću primljen!

Poglavlje iz knjige:
SARAJEVO ROSE / WAR RHYMES